

RESSORGIMENT

~ S U M A R I ~

L'epíleg i el recomençament. — Joan Crexells — Per què encara no és lliure Catalunya, (Respostes de Ricard Artigas i Ignasi Catllà); Col·laboració internacional per la nostra llibertat, per Ramon Fabregat; Forada, per M. Bandranas-Palà; Recobrament nacional?, per Martí Vilanova; Germana València, per Miquel Vilà; Jo i el nen, per Gràcia B. de Llorens; Els llibres.— Cordialitat i comprensió?, per H. Nadal i Mallol; Les traïcions a Catalunya, per Alban Rossell; Notes folklòriques, per Sara Llorens de Serra; Del viure lleuger, per Trinitari Mestre; Els catalans de Tucumán.—Notícies. — Periòdics i Revistes.

GRAVATS: L'església de Canyamars. — El Pi de les tres branques.—Conjunt de l'Orfeó Català de Tucumán.

Any XII * Febrer, 1927 * Número 127
Oficines: Pergamino 244 * Buenos Aires

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

S'ENVIA
LLISTA DE
L'EXISTÈNCIA
PRÈVIA
COMANDA DELS
INTERESSATS

2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

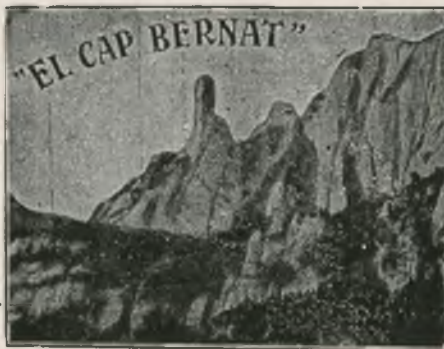
Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

Rovellons, préssecs i perdius de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

PICHINCHA, 180

U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741. Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS

JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

RESSORGIMENT

ANY XII

BUENOS AIRES, FEBRER, 1927

NÚM. 127

L'epíleg i el recomençament

El tribunal francès davant del qual han comparegut Francesc Macià i els seus companys d'expedició i Ricciotti Garibaldi, traïdor al servei de Mussolini, ha dictat sentència. El procés dels separatistes catalans i el de Garibaldi, fet, conjuntament, ha estat, no direm un erro de la justícia francesa, ans una conveniència política del govern per tal de no crear més dificultats en els afers franco-italians que bé prou tirantes estan les relacions entre ambdós països. D'aquesta guisa, fent un sol procés, hom ha pogut descartar del mateix les activitats de l'home qui dient-se enemic del règim dictatorial d'Itàlia actuava a sou d'aquest, contra els interessos de França. Dieu-li agent provocador, dieu-li espia, dieu-li traïdor; tots tres papers, i potser d'altres, han estat representats per aquest home qui ha enllo-tat el nom il·lustre del seu avi.

Però, malgrat que un mateix tribunal judiqués a Macià i Garibaldi que els jutges emprassin tota llur habilitat a evitar que el procés prengués caire polític o deriva-cions que no estessin d'acord amb l'acusació fiscal, s'ha demostrat clarament que les activitats de Garibaldi no s'han limitat al trist paper de delator del moviment armat contra Espanya, sinó que ha actuat contra la seguretat de França.

Les acusacions, els apòstrofs i les incre-pacions dels testimonis, públics, advocats contraris i processats italians, així com les ironies dels jutges i dels processats catalans, contra Garibaldi, durant les sessions, fou cosa realment aclaparadora. L'home més audaç i pell gruixuda no és possible que ho resistís sense confondre's. Garibaldi, qui de primer plantava cara al cànim de càrrees, hagué de retro's davant els epítets i les burles de tothom.

Ben al contrari fou l'actitud d'En Macià i companys i la seva situació davant la justícia i poble de França. Macià, qui en ésser detingut reclamà de seguida tota la responsabilitat del moviment i l'acció que anaven a emprendre per la llibertat de Catalunya, davant del tribunal s'ha ratificat en tot amb el cor a la mà, i ha dit, una vegada més, que la seva decisió és la de tornar-hi bon punt li ho permetin les circumstàncies. Bell exemple d'integritat en les conviccions, bella lligó de patriotisme, de dignitat i de noblesa que contrastava amb l'actitud ignominiosa del seu delator!

Així ho ha estés el poble de França que ha acompanyat tothora amb la seva simpatia el gest dels conjurats catalans i així ho

ha comprès el món enter com ho evidencien els judicis i comentaris que hom ha trobat en la premsa d'arreu.

El tribunal francès ha imposat dos mesos de reclusió als conjurats i a llur delator. Tots foren alliberats immediatament perquè se'ls commutà la pena pel temps de presó que duïen. A Garibaldi se'l comminà a sortir de França dins un plaç de quatre dies; als conjurats se'ls donà un mes de temps potser dintre d'aquest mes hom obtingui l'indult i no hagin de fer efectiva l'ordre d'expulsió.

Aquest és l'epíleg del primer intent d'aconseguir per les armes allò que mai ens donaran per la via legal: la independència de la nostra pàtria.

Confessem que no ens desplaia la solució donada pel govern francès a aquest transcendent afer, encara que la noblesa i la dignitat dels conjurats no mereixia que se'ls jutgés conjuntament amb l'home qui ha deshonrat un nom i ha compromès la seguretat de la nació qui l'acollí amb massa liberalitat.

La moral dels homes qui havien arriscat llur vida en l'empresa alliberadora és excel·lent. Llur entusiasme i llur fe en l'esdevenidor de Catalunya no ha pas minvat, ans ha augmentat en forma realment admirable. Ni llur empresonament ni la possibilitat d'una condemna penosa no els ha abatit. Tots estan disposats a tornar-hi, és a dir, tots lamenten que el cop els fracassés i es deixen per fer-lo efectiu com més aviat millor. I el mot d'ordre de l'organit-

zació, davant l'exemple que donen els voluntaris, és de tornar-hi de seguida que es pugui. I hom hi tornarà. I s'hi tornarà amb més probabilitats de reeixir, car tot l'esdeveniment ha estat una deu d'experiència preciosa. Hom ha pogut veure on radicaven els punts flacs i en una nova temptativa seran rigorosament atesos. Hi ha d'haver, però, un parèntesi d'ací al recomençament. Cal reorganitzar les coses totalment i cercar els mitjans que un moviment així necessita. Pensem que havem perdut tots els efectius i cal reposar-los abans de reiniciar la lluita.

En aquesta empresa tots hi havem d'ajudar, i ho havem de fer sense reserves, generosament, que el triomf de la llibertat dels pobles es deu als generosos als abnegats que hi posen la sang, els diners o la vida.

Els que vivim lluny del lloc on ha d'efectuar-se l'acció no hi podem donar sinó allò que té la virtut de posar a la mà del combatent les eines que han d'afranquir-li el camí i menar-lo a la victòria. Si el desprendre'ns d'una ínfima part dels estalvis és un sacrifici, cal fer aquest sacrifici sense vacil·lacions ni dubtes. La llibertat de Catalunya, la nostra pròpia dignificació com a catalans, bé val aquest insignificant esforç. Els qui no ens hi va la pell, bé podem posar-hi unes tristes monedes!

Probablement ben aviat els catalans residencials en terres americanes serem requerits per a cooperar a l'organització del nou pla de lluita. Que tothom compleixi amb el seu deure. Que ningú negligenci obligacions ineludibles. Pensem que, donades les actuals circumstàncies excepcionals de Catalunya, nosaltres som un factor decisiu en l'organització de la nova empresa que ha de donar la batalla als enemics de la pàtria.

J o a n C r e x e l l s

Catalunya ha perdut un dels seus més grans homes. Gran no pas per la quantitat d'obres que ens ha deixat, ans per la qualitat de la poca producció seva i, sobretot, per allò que ens hauria donat. Tot just començava i la mort ens el pren quan havíem posat en ell un munt d'esperances.

Del que valia i d'allò que hom n'esperava dóna idea el condol de Catalunya pel seu traspàs. La mort d'En Crexells ha estat una de les morts més sentides pels qui saben valorar l'esforç d'aquells qui es donen en cos i ànima a la cultura i a l'ideal d'un poble. I En Crexells s'hi havia donat de cos enter.

Els seus trenta anys eren un tresor de possibilitats si hom sospesa allò que deixa embastat. Armat d'una cultura intensa i amb un talent reconegut per tots aquells qui el tractaven, les activitats de Joan Crexells eren múltiples.

La Fundació Bernat Metge el tenia per un dels seus col·laboradors més valuosos. Era el traductor de Plató, dos volums del qual són publicats i el tercer està a punt de sortir. Crexells era un veritable hel·lenista.

Doctor en filosofia i lletres i llicenciat en dret, Joan Crexells no es sentia atret per l'exercici de la seva carrera. La filosofia,

l'economia, la seva gran passió pels clàssics grecs en preferència, el periodisme, la sociologia i la política el temptaren i s'hi llurà amb delit. Deixa mostres admirables de tots aquests caires de la seva personalitat genial. Són assaigs dispersos que probablement aviat veuram recollits en volum.

L'ideal de llibertat l'abrandava. Una de les seves passions més vehements era la independència de Catalunya, i les seves qualitats d'home polític, d'estadista, més d'una vegada evidenciades en la seva curtíssima actuació, eren una prova fequent d'allò que hom n'esperava. Aquest aspecte de la vigorosa personalitat de Crexells no ha pogut ésser glossat, a rel de la seva mort, per la premsa de Catalunya. La censura deu

haver estat inexorable. Nosaltres no tenim a mà prou mitjans d'informació per suplir en part allò que ha hagut de silenciar la premsa de la metròpoli, però recordem perfectament aquella sèrie d'articles seus publicats a "La Publicitat" amb el retol de "L'endemà de les festes", replicant amb dades, amb números i amb exemples d'altres països, unes afirmacions de Francesc Cambó segons les quals Catalunya, l'endemà de les festes amb que acolliria l'adveniment de la independència anhelada, es trobaria amb dificultats insalvables d'ordre financer que l'impossibilitarien per a exercir les funcions de govern propi i lliure.

El discurs d'En Cambó (creiem que fou el de la Barceloneta) féu sensació. Joan Crexells, que era un financista eminent (ho

diguin, sinó, les pàgines d'*Observer*, pseudònim de Crexells, a "La Publicitat"), sortí a l'encontre d'En Cambó sostinent que Catalunya tenia mitjans suficients per a regir-se i governar-se per sí sola. Els números i les estadístiques de Crexells van destruir la fessi pessimista del cabdill de l'Espanya gran.

RESSORGIMENT, que és el més humil dels periòdics catalans que lluiten per tal d'elevat el nivell intel·lectual del nostre poble i aconseguir la seva integral independència política, sent com cosa pròpia l'urpada de la mort que ha arrabassat la vida preciosa de Joan Crexells, a la família del qual trametem la nostra més sentida condoleença.

Per què encara no és lliure Catalunya?

En contestació a la pregunta que el senyor Alemany i Borràs fa en el seu article del propassat número de RESSORGIMENT, plau-me donar la meua opinió.

Primera i principal, per la hipocresia i falsotat d'alguns polítics catalans amb els quals havem confiat massa temps, per dissort de la pàtria.

Qui sotastigna fa poc temps que n'ha arribat i per tal com ha viscut aquell ambient, està en condició de dir que s'han presentat moltes oportunitats i que totes s'han perdut lamentablement gràcies a aqueixos polítics que han oficiat de traïdors. El poble hauria seguit amb els ulls closos. Més tard aqueixos mateixos polítics han deixat sol, entorpint-li l'actuació, a aquest únic home qui amb els seus ha donat un exemple de sacrifici i d'abnegació per la llibertat de la pàtria, però que no ha resistit en el seu intent, per dissort de tots. Suposo que comprendreu que parlo de l'il·lustre Macià.

Segona raó per la qual estem sofrint l'actual situació, és per aquesta abundància de senyors Esteves que perquè tenen vinculacions amb famílies castellanes o estan en tractes comercials i industrials amb Espanya, o perquè viuen tranquils i satisfets amb les seves rendetes, no volen saber res d'allò que flaira a revolta. Són indiferents a la nostra santa causa. Si en llevar-se un bon dia trobessin la feina feta, encara ho acceptarien i, per què no?, se'n meravellarien, però no els demaneu llur esforç previ perquè us engegaran. I ja és sabut que sense esforç, sense sacrifici de vides i d'hisendes, les causes així no triomfen. La llibertat d'un poble solament s'aconsegueix després d'haver-hi posat la sang dels seus fills.

Tercera i última raó és que manca la primera batallada per a desensopir la gent. Per això, els catalans de cor, lamenten tant el fracàs del nostre capdavanter que avava

L'article que sota el mateix títol publicarem en el número propassat amb la signatura del nostre antic col·laborador Joan B. Alemany i Borràs, ha suggerit idees i comentaris com els que reflecteixen les contestes que avui inserim, mostres evidentíssimes de l'estat d'esperit dels catalans qui es daleixen per veure l'hora ansiada de l'alliberament nacional de la nostra pàtria. No cal que demostrarem la satisfacció amb què acollim els diàlegs sobre coses relacionades amb el nostre moviment de redempció. — La Direcció.

a donar-la, car fine la completa seguretat que si els nostres soldats haguessin pogut arribar als primers pobles catalans fronterers, una bona part de la resta de Catalunya hauria respost a la crida.

Per tot l'exposat cree que, ara més que mai, havem de procurar recomençar la lluita, però, com molt bé deia un editorial de RESSORGIMENT, nosaltres sols, per tal que entre els nostres no es barrejin els traïdors i els dèspotes.

RICARD ARTIGAS.

Tuesman.

* * *

"Ningú no ignora l'estat excepcional — estat d'oprobri i de vergonya — en què es troba Catalunya fa més de tres anys", diu caríssim Joan B. Alemany i Borràs. Voleu dir que és cert això? Jo cree que són molts que sí no ho ignoren, no se'n donen compte, almenys. Per què, poden capir vós que un català convençut de l'estat excepcional de Catalunya pugui no estar d'acord amb En Macià?

El que li ha és que som una part petita els qui estem amb ell i encara, d'aquests,

quants som els qui estariem disposats a seguir-lo?

Vanar-se de gran patriota no és pas ésser-ho. Això que al·ludiu vós d'aquells qui des de París, de cara al món, titllen d'impacients En Macià i companys d'expedició, fa recordar que dos anys enrera un d'aquests que avui el titllen d'impacient deia, si fa no fa: — En Macià és l'únic que viu els moments històrics de Catalunya.

L'home qui estampà aquesta conclusió definitiva al volt de la figura d'En Macià, en mèrit de què parla avui, més o menys veladament, contra el gest de l'home que ahir exalçava?

Aquest jove del qual parlem pot servir de patró del perfecte patriota... amb garanties constitucionals.

Fora d'aquests, què ha restat? Estat Català, sol i nu.

I concretant: Per què encara no és lliure Catalunya?

Perquè, com havem dit, exceptuant Estat Català dins de Catalunya i a fora d'ella, no n'hi ha hagut de patriotes. El que havem tingut han estat farsants, faritzeus, egòlatres, que han pososat llurs conveniències personals als sagrats interessos de la pàtria. I és clar!, si de pàtria han demostrat no tenir-ne!

IGNASI CATLLÀ.

P. R. Sáenz Peña.

Als presidis i ergàstuls espanyols, a França i a Bèlgica hi ha catalans perseguits per la tirania espanyola, la situació dels quals i de llurs famílies és sumament enguñosa.

L'Associació Catalana de Beneficència cura el seu benestar en tot allò que li és possible.

Catalans, separatistes! Feu-vos-en socis i ajudeu l'Associació Catalana de Beneficència, vetlladora de la sort del nostres germans emprisonats i perseguits.

Col·laboració internacional per la nostra llibertat

Un dels darrers números de "Le Courrier Catalan" publica un editorial que porta per títol "Le probleme catalan, probleme europeen", en el qual, després d'analitzar les intervencions de potències europees en el plet de Catalunya, acaba:

"Les guerres de la Convention et de Napoléon contre l'Espagne ont amené des agissements pascits, quoique avec un résultat négatif. Mais le fait n'a pas moins existé. Depuis alors, l'occasion ne s'est pas encore produite pour qu'il se renouelle, mais elle peut se produire d'un moment à l'autre. Plus d'une fois déjà les étimelles ont failli. Pens d'une fois, la France a fait valoir discrettement devant le gouvernement espagnol, pour obtenir des avantages politiques ou commerciaux, les aspirations autonomistes de la Catalogne. A présent et pour la première fois depuis deux siècles, les catalans ont recrus aux armes. Leur tentative de soulèvement apparaît liée a des agissements de caractère international. C'est un recommencement".

En efecte: no és precisament anant un any sí i un altre també d'ambaixada a Ginebra, carregat de bones raons, de dactilògrafes, de secretaris, i de periodistes, que s'ha aconseguit interessar l'opinió internacional en el plet de Catalunya.

Els homes que poden aspirar a governar un poble, han de tenir molt desenrotllat el sentit de la realitat que els volta. Plantejar un problema d'autonomia i de minoria nacional a un Estat on s'ha pres la il·legalitat com a fórmula de govern legal i que depèn d'aquest mateix govern il·legal el resoldre la reclamació que hom presenta d'una manera molt jurídica i molt pacífica, no és voler ni internacionalitzar el nostre problema ni aspirar a la seva solució, quan tot el món està trontollat per la lluita entre dues violències.

S'ha recomenat, dins un pla europeu, la història de la nostra terra, després de més de dos segles de silenci, gràcies a la fe inextinguible d'un home de cor d'un home d'acció.

La figura d'En Macià, cor jove dins la seva vellesa, és l'única que s'ha salvat del lamentable naufragi en el qual han desaparegut tanta gent així que el temps ha començat a ésser rúfol. Allunyat per la intransigència del seu caràcter, d'aquella política que no pensava en altra satisfacció que acréixer el seu patrimoni material, burlant-se del mort i del qui el vetlla, ha conservat En Macià un nom d'austeritat i de prohibit, el més lluminós, per la seva significació moral, que hagi tingut la nostra terra, en aquests darrers temps d'opressió, i també de divisions i de febleses.

Jo crec que l'honor més gros que pot donar-se a En Macià és de dir-li que no és

Uns mots de presentació i de cordial regreiciament plau-nos dedicar al patriota Ramon Fabregat, qui s'incorpora avui al nucli de col·laboradors de RESSORGIMENT. Es un patriota d'acció i de convicció, d'aquells patriotes que a Garraf i a la frontera francesa estaven disposats a donar la vida per la dignitat i independència de Catalunya. Bastin aquests mots per donar clara idea del temps d'aquest home qui pogué fer-se escàpol del procés de Garraf i que amb l'il·lustre Macià i demés companys ha romàs prop de tres mesos a la presó de La Santé a París. Es un goig i una alta honor per a nosaltres constatar la preferència que donen a RESSORGIMENT els patriotes d'acció de Catalunya. — Nota de la Direcció.

un home polític perquè, per temperament i per educació, és un home d'acció.

El cas de Catalunya avui és un cas desesperat. Ha arribat en una situació que totes les velles baluernes intel·lectuals i polítiques, que potser demà seran unes figures governamentals i diplomàtiques, han d'arrecor-se perquè fan nosa al pas de la gent amb coratge i sang jove que vol fer la guerra a un Estat governat per uns Borbons en deceptat i enllofats de sang i de fons fins al coll de la camisa.

Homes polítics? No vos amoinen gaire en pensar si en tenim o no en tenim al nostre costat. Ens són precisos homes d'acció; la dialèctica buida de Kerensky va ésser desbordada per una realitat; la manca de ja i un home d'acció: Lenin.

La figura d'En Macià, tan venerable pels seus anys, imposa un respecte religiós, no solament als elements nacionals que el segueixen, sinó a tanta gent que han hagut de marxar de la seva terra natal, perseguits com es persegueix en una catedral el porc senglar que ha estat ja ferit.

El nostre problema, que es mantenia desconegut per a una legió d'esperits generosos, gràcies a l'aureola de prohibit amb què és conegut En Macià, ha arribat a ésser ja un problema que s'ha posat en el primer pla dels problemes internacionals, com a problema de llibertat.

Malgrat que això faci somriure a algun esperit cretí, hi ha molta gent encara que per la conquesta de la llibertat estan disposats a perdre-li la vida.

La col·laboració italiana que En Macià ha aconseguit per la nostra expedició, no és pas un cas de mercenarisme; no es tracta de gent vagarosa, detritus social o roma-

nals de la guerra que van a la caça d'aventures. La majoria de joves italians que venien generosament a barrejar la seva sang amb la nostra per la llibertat d'una petita germana mediterrània, eren proserits polítics d'Itàlia gairebé tots fetis de la guerra, alguns ex-oficials de l'exèrcit italià, militants qui del Partit Republicà Italià, qui del Partit Socialista, o llibertaris idealistes, que venen en el problema català, un problema de llibertat individual que ells volen ajudar a resoldre posant-se al nostre costat.

Veuu aquí el que ha pogut aconseguir un home "que no és polític" i que no ha enviat mai cap ambaixada a un organisme com la S. de N. que ha desnaturalitzat la seva significació i la seva obra per la parcialitat d'una política del fort contra el feble i que en tot cas no pren mai en consideració més que allò ja consumat.

No pot mai prevenir-se en les lluites d'aquesta mena, si aquell que vos mira a la cantonada, vos guarda les espalles o guaita el vostre pas per a atacar-vos de part darrera. Hem estat venuts per un traïdor que ha embrutat un nom il·lustre pels trenta diners de Judes Iscariot.

Els homes del catalanisme evolutiu han estat enganyats, no una vegada, sinó tres; cal recordar tres noms: Polavieja, els Borbons i Primo de Rivera, amb la gran diferència que durant les tres vegades, essent episodis que naixien i morien a l'interior d'un Estat, no preuen cap caràcter internacional i no interessaven a ningú de fora casa, mentre que despit d'una experiència dolorosa, ha internacionalitzat en tota la seva importància el nostre plet de llibertat aconseguint, també, que molts elements d'una vàlua considerable que, al costat del seu idealisme, posen al nostre servei una preparació tècnica adquirida en mil lluites armades, considerant com a propi el nostre moviment, estiguin disposats tothora a morir per la nostra llibertat, sota el cabdillatge d'En Macià, que ja anomenen el seu Cap.

La solució del problema de la nostra llibertat nacional, està en relació directa a la nostra audàcia i a la nostra força i no pot resoldre's més que per l'acció.

A tots aquells que proclamen o han proclamat la seva fe en l'acció, han de demostrar precisament ara que són homes d'esperit ampli i de consciència recta.

Tot està sospès al recomençament. Un petit entreteute per a descansar.

Tant En Macià com els seus col·laboradors i aliats, hi han posat tota la seva fe en el recomençament.

RAMON FABREGAT.

Presó de la Santé, desembre, 1926.

F o r a d a

Diumenge. Matinada esplèndida de jorn estival. Lloc: Retiro. Hora: dos quarts de set. Itinerari: Línia del Central Argentí a Tigre.

En el magnífic *hall* de l'estació, una corrua de gent, neguitosa, es mou d'aquí allà. En mig del brogit frenètic, una veu tendra i pastosa, suavitza el guirigall. — Ai En Joanet! Joanet! — Bon dia, Roseta! Ja ho porteu tot? — Sí, Joanet, tot.

I un altre diàleg: — Quina sort de dia... L'hem ben encertat. I els orfeonistes? — Ara, ara arriben, mireu-los.

Les mirades, espurnejants de goig, convergeixen en l'espaiosa portalada, per on entren, majestuosament, triomfalment, els benemèrits components del benemèrit orfeó.

Un diu: — Per què no duen, posada, la tradicional barretina? L'altre respon: — No es tracta de cap audició especial. — Ah, ja; teniu raó.

Són tres quarts de set. A les set surt el tren i encara no hi són tots. Els toedar dans i dormilegues, entren estalonant-se i refregant-se els ulls. Deixen els paquets amuntegats, convertint l'espai de trànsit en una restellera de petites piràmides.

— I la cobla? — La cobla? Des de les sis, els músics rauen a peu dret, en l'andana de sortida. — Puntuals, no fa?

Manquen cinc minuts per a la partença i el formiguer humà acampat dins l'immens *hall* es belluga, nerviós. Eixorda la eridòria. A la veu de: — Apa, nois, som-hi! — aixequen el campament, precipitant-se al comboi. Arrenca el tren i els cors bateguen de xiroia emoció. Un Visca Catalunya! llençat per un patriota reviseolat, té la virtut de redreçar els ànims, predisposant-los a creurejar "Els Segadors".

I ja tenim programa coral a setze veus, fins al termini del breu trajecte.

Moll de Tigre. Unes llanxetes enduimentjades, engoleixen el nucli excursionista. Al lleu balaceig del contrapès, dames i damiselles esclaten en crits de poruga coquetèria.

I la Roseta, diu: — Ai Joanet, em sembla que em marejaré. — No tinguis por, Roseta; en un moment hi serem i ni te n'adonaràs. — Sí, sí, tu ho dius per a donar-me ànim. Recordo bé que en el viatge de Barcelona a Buenos Aires, el marçig no em deixà un sol moment. I En Joanet respon: — Fes-te càrrec, Roseta, que el riu no és pas el mar. — Sí, Joanet, sí.

— Ara, ara! — Un sospir unànime, acompanya el balaceig dels minúscols vaixells. Àgils com llisseres, les llanxes rellisquen pel cim de l'aigua, i de sortida enfilen llur remenuda proa per una branca de riu que,

serpentejant, es perd per maragdins vergers.

A la vora de les dues ribes la vegetació, espessa i grassa, té exuberàncies luxurioses. Els fruïterars, carregats a més no poder de sucosa fruita, ajeuen pesadament, laçament, llurs branques, que cauen a flor d'aigua, a l'abast de les mans.

Si el riu, llefiscós i fèrbol, no enfosquís la llum del paisatge, hom diria que travessa per un bocí del quimèric país de les fades.

Esplèndid lloc, l'elegit per la camperola festa. A l'ombra fresquívola d'un bosc de desmaís, s'ha establert la família catalana.

A la Roseta, ja li ha passat el surt. Una lleu rojor li encén les galtes. Al pessigolleig d'una amoreta, dita càlidament a cau d'orella, clou pudorosament les parpelles. Tanmateix, En Joanet, no perd pas el temps.

El so del flaviol trenea l'idil·li. Veus de — La sardana!, la sardana! — fan acoblar a correeuita l'escampada gernació.

I comença la dansa. Petites anelles enrotllen els desmaís. Davant de la cobla, en el lloc d'honor, els organitzadors la puntegen seriosament.

Al primer cop d'ull, un que en sigui mitjanament entès, pot classificar els dansaires en tres grups. Els que en saben, els que es pensen saber-ne i els que saben que no en saben.

En el primer grup els camperols empordanesos, que nasqueren ballant-la. En el segon, el ciutadans barcelonins, que l'aprenueren en ésser proclamada dansa nacional, i en el darrer, els que no són ni ciutadans ni empordanesos i que la ballen per a retre-li homenatge. Tothom fa el que pot i el que li sap.

L'últim compàs s'ha extingit. Les anelles es desfan i cap a l'àpat falta gent.

A l'entorn de les cassoles on fameja l'olorosa pitanga, les narius s'eixamplen voluptuosament.

Bo i esperant que l'arròs estigui al punt, s'esquarteren els pollastres rostits.

La Roseta n'agafa un, li arrenca la cuixa i d'amagatoni en fa ofrena a En Joanet, que se la mira amb ulls llaminers i agraïts. Amb la boca roenta i eixuta, elava mossegada a la cuixa, exclamant per a sí: — I quins llavis tan petoners té la Roseta!

Ni un alè d'aire esbullia les trenes dels desmaís. Sota llur ombra benèvola, l'eixam humà ja no rondina. El silenci és profund i solament el colpejar de les forquilles en els plats, trenea la sibirítica quietud del campament. Una estoneta més i una remor que comença pianíssima, creix poc a poc, fins a esclatar en un "crescendo" vivíssim. Bon profit!

La eridòria és generalitzada. Un remolí de gent, desperta la curiositat dels que comodament fan la digestió, ajeguts damunt el matalàs de l'herba. La recança pot més que la curiositat, i al disposar-se mandrosament a fer-li petar una bacaina, les notes vibrants de "La Pàtria Nova" els esperona i electritza. S'aixequen i, en una revolada, es confonen en aquell apinyament.

Mentrestant, la mare de la Roseta, obrint-se pas entre mig d'aquella munió de gent, pregunta ansiosa: — Heu vist a la meua Roseta? No? Ai redimontri, on s'haurà fiat?

A una cinquantena de metres i a l'empar de la soa d'un desmai, la Roseta i En Joanet s'han donat el primer petó.

Es l'hora del retorn. Als crits de — Apa, nois, cuiteu, que les llanxes esperen! — com per art d'encantament, coberts, plats i cassoles desapareixen dins les valises i cistelles.

L'entusiasme no ha minvat un sol instant i àdhuc, la tristesa d'haver de deixar lloc tan joliu, no té el caire nostàlgic dels comiats.

A entrada de fose, els excursionistes es reintegren a les llars respectives. La diada, netament catalanesca, ha fet reviure l'esperit patriòtic.

Quant a la Roseta i En Joanet, han jurat fixar, en lletres d'or, el poemeta amorós gaudit en la forana festa.

M. BANDRANAS-PALÀ.

Indrets catalans

CANYAMARS. — L'església.

Fotog. «Ressorgiment», per Barnils.

Recobrament nacional?

Els fets, suava esdevinguts, que han fet obrir els ulls de milions d'ànimes fins ara orbes en allò que fa referència al moviment d'emancipació nacional de Catalunya, ens suggereix la pregunta: La recuperació de la nostra personalitat és un fet?

Fem una mica d'història:

De primer foren els literats qui sentiren dintre seu el despertar de la nostra personalitat, esmorteïda durant més d'un segle. Aquest deixordiment, però, era una mica confós. No era en la seva plenitud integral com hom sentia la renaixença, ans bé es confonien diverses ideologies, però indubtablement que el sentiment racial les animava totes.

Unes conerecions polítiques prengueren aquestes diverses modalitats de l'ideari catalanese. La forma moderada en espiritualitat catalana i en ordre polític, abassegà lloes i càrrees i aplegà al seu voltant la burgesia de Catalunya. Durant un quant temps una part important, la més selecta, de la intel·lectualitat, forma l'organització esquerrana de la política. Solament uns petits cenacles sense influència política, mantenen el foc sagrat del separatisme a ultramars.

La força de la plutoeràcia, però, i la manca de condicions polítiques dels leaders més radicals fan decaure la balança, sorollosament, envers la dreta. La Lliga Regionalista s'alçava senyora de totes les organitzacions polítiques catalanes. La intel·lectualitat queia dins la xarxa dels diferents organismes que es crearen sota la protecció de la política regionalista.

Intel·lectualment Catalunya deu molt a aqueixa actuació; políticament n'ha patit força, i sort del cop de sabre d'En Primo de Rivera que ha servit per a destruir la continuació partidista de la política lliquera.

La finalitat de la Lliga no era la recuperació integral del nostre poble. Degut a això, la seva actuació política no tenia esperúols i per tal de satisfer ambicions personals emprava mitjans reprobables. En comptes d'educar políticament el poble per tal d'arribar a la seva integral emancipació, l'embrutia en tota mena de combinacions. La seva política no tenia amples visions, no pensava en veure el poble català, recobrat, aportant a l'aveng humà la seva particular personalitat. Per això no tenia escrúpols, per això va fer una política estridentment burgesa, per aquest motiu la seva obra cultural fou unilateral.

Per tal d'obtenir la integració completa del poble català dins el moviment de recuperació nacional, era necessari que el proletariat de la nostra terra sentís en català.

No podia pensar-se, en aquestes èpoques,

Martí Vilanova, altre dels conjurats en l'afer que ha commogut el món aquests últims temps, inicia avui les seves cròniques a RESSORGIMENT. D'abans del frustrat intent d'invasió de Catalunya ostenta la nostra representació a París. Els seus antecedents de patriota d'acció l'acostaren a nosaltres. En la seva fulla d'honor hi ha emprisonaments i condemnes decretades pels tirans de Catalunya. Home de conviccions arrelades i d'ideals d'avançada en qüestions socials, davant l'interès suprem de Catalunya s'hi dona de cos enter i és un dels col·laboradors més decidits en l'empresa d'En Macià. Amb ell ha estat pres a La Santé, fins fa pocs dies. Benvingut sigui el brau empordanès. — Nota de la Direcció.

d'eneabir les masses proletàries dins uns partits burgesos amb el lema: A la Lliga hi cap tothom. Era imprescindible, per a poder sentir la satisfacció d'haver obtingut la catalanització de tot el poble, que el proletariat conegués totes les teoritzacions d'estructura econòmica i política mundial, des d'un punt de vista estriatament racial, autòton. Que l'obrer de la nostra terra sentís tots els problemes universals i que pensés resoldre'ls sense dissonàncies amb la pròpia individualitat catalana, sense minva dels seus principis de catalanitat que són patrimoni seu, com de tot el poble.

Ni un sol treball s'intentà per tal d'obtenir aquest resultat, ni en l'esfera política ni en la particular; ningú no s'ha esforçat per arribar a aquest objectiu.

Intel·lectualment s'ha treballat per la creació d'una cultura catalana, però ha estat sempre des d'un punt de vista partidista, no com un vast programa de recobrament nacional en el qual hi entrés tothom i no fossin negligits problemes de tanta transcendència com és ara allò que afecta directament a la classe treballadora.

Per què no s'ha procurat de donar edicions en català de les concepcions econòmiques i polítiques obreres? És que la ciència obrera és un mite? És que solament són veritat les conclusions dels economistes capitalistes i dels polítics burgesos? És que creien que, contràriament a tots els pobles, aconseguirien que els obrers catalans abandonessin llurs problemes socials, que forçosament han de plantejar-se, per fer-se socie-taris de les seves organitzacions polítiques?

Els dirigents de la política catalana volien una cultura del poble que no els fos

rebel, però s'erraven completament. El que obtenien era que la gran part de la massa proletària es malfiés de la seva política acomodaticia i s'allunyés del moviment de reivindicació i recobrament de la nostra personalitat nacional.

En les lluites socials, que amb complaença els governs de l'Estat veien cada dia enverinar i àdhuc els excitaven, i que a la nostra terra prengueren un caire dolorós tot just acabada la guerra, per multitud de causes que no eren particulars de Catalunya, sinó que, en més o en menys graduació, es presentava arreu, la política de la Lliga fou antinacional, un ver crim de lesa pàtria. La seva política havia d'encarar-se a l'endegament dels conflictes, dins un terreny de civilitat i de justícia, i no fou pas així. Els leaders de la Lliga foren propug-nadors d'una política criminal que és una veritable vergonya per Catalunya. Calia solament un poc de tacte polític i una funció governativa digna i honorada i amb aquestes soles armes hauria solucionat uns moments de febre revolucionària que no obeïen a capdill ni òrgans apropiats per a desenrotllar-se i que mai foren un veritable perill per al règim capitalista.

I com que la Lliga Regionalista aparetava i externament representava la Catalunya renaixent, el sentir catalanista, els obrers s'allunyaven del catalanisme perquè hi veien una ideologia burgesa, enemiga acèrrima de les seves conviccions. Heus ací, per consegüent, la feina negativa que en sentit de recuperació, o recobrament nacional, ha realitzat la Lliga i els seus homes.

Aquests tres anys de Dictadura han fet molt per la recuperació del nostre poble. La persecució del separatisme i de tot allò que flaira a catalanitat pura, ha donat valor revolucionari al nostre moviment redemptor i en donar-li aquest caire l'ha situat avantatjosament en un pla propici per a parlar amb termes de comprensió i d'afecte a les masses proletàries. Estem en camí d'arribar a la plena catalanització del nostre poble.

Per això és necessari un treball constant per tal de corregir els erros i les atzagaiades dels que tenien la direcció del poble català. Els qui demostrin per la seva actuació un fals sentiment de catalanitat, han d'èsser tothora combatuts.

Les lluites socials han de plantejar-se i resoldre's en un caire de civilitat i d'humanitat. No vol dir això que l'obrer català renunciï als seus ideals i a llurs reivindicacions de classe, per molt revolucionaris que siguin. No. El proletari ha de seguir el seu camí envers l'ideal d'emancipació i justícia social. Dintre aquesta tessitura, completament revolucionària, pot i ha de desenrotllar-se en un pla de civilitat que ens

diferenciï dels pobles bàrbars sense cultura ni noció de dignitat nacional i humana.

La burgesia catalana i la nostra menestreria que sentin l'ideal de recobriment nacional de Catalunya, han de propèndir a la realització d'aquest ideal de mútua comprensió i de dignificació social. Així, amb

l'esforç de tots, seguirem ràpidament el camí que ens portarà a la recuperació íntegra de la nostra personalitat nacional. El camí de la independència política i espiritual de la nostra Catalunya.

MARTÍ VILANOVA.

Presó de la Santé. — París, XII-1926.

Germana València

No és la primera vegada que hom propugna la necessitat d'obrir campanya, espiritual almenys, amb miras a l'atracció de les terres germanes de València, massa oblidades pels dirigents de la política nacional catalana.

És veritat que fins ara havem tingut necessitat immediata d'afermar i vigoritzar la consciència de la Catalunya estrieta i aquest motiu ens féu oblidar els nostres germans de València que dintre el perímetre de l'Estat artificial que ens doblga a tots, representen una valor cultural, econòmica i política importantíssima.

La situació geogràfica de València és tan estratègica per allò que es refereix a Espanya, que si nosaltres no comencem de fer sentir als nostres germans l'esperit de llur personalitat, els nostres contraris, els quals disposen de la força material que a nosaltres ens manca per raó de la subjecció a què ens tenen sotmesos, tractaran de des-

plaçar l'idioma català en la seva variant valenciana i amb la pèrdua o degeneració de l'idioma, fonament racial d'un poble vindrà la descatalanització completa i això perjudicarà enormement o farà impossible la reunió de les terres de la Gran Catalunya que somniem sota un mateix Estat autòcton.

A València tenim bons amics, tant en literatura, com en política, ciències, arts, i en les recíproques necessitats de les finances. No creieu, per consegüent, que ja fóra hora d'aplegar aquestes forces i crear un organisme patriòtic (anàvem a dir polític, però ens adonem de la impossibilitat d'aital denominació en aquests moments de dictadura apolítica) amb un portaveu en la premsa per l'estil i forma econòmica del que hom reparteix de franc a l'Argentina mantingut pels separatistes catalans? Un periòdic com "Nación Catalana", fóra, ara com ara, força adequat. Ja vindria després la

seva consolidació i àdhuc potser amb el temps esdevindria el diari que nosaltres concebem per a una empresa d'aquesta natura. És clar que, de moment, hom l'hauria de presentar en forma literària, artística, etcètera, per tal de salvar la grossa dificultat de la Dictadura i de la seva censura prèvia.

Estem segurs que els diners que hom hi esmerçaria foren ben aprofitats. D'aquesta manera hom eixamplaria el radi d'acció nacionalista catalana. I una cosa que cal tenir en compte és que com més s'expandeixi el nostre ideal més forces resta a l'Estat opressor.

Si nosaltres oblidem el milió i mig de valencians, correm el risc de perdre'ls per a sempre, i ens sembla que es tracta d'una força apreciable, tant per l'àrea d'expansió de la nostra llengua com per la possibilitat d'ajut que podem obtenir-ne demà que hom resolgui per les armes el qüest de la llibertat de Catalunya, i àdhuc abans.

Cal, per consegüent, esmerçar diners i esforços per aquesta campanya alliberadora de la germana València.

Tenen la paraula els Comitès i associacions separatistes catalanes d'arreu d'Amèrica, les quals, ara com ara, són les úniques que poden fer-se càrrec d'una empresa semblant degut a l'estat execepcional en què es troba Catalunya per mor de la Dictadura ominosa.

MIQUEL VILA.

El pi de les tres branques

L'arbre simbòlic de la llibertat catalana, el famós "Pi de les tres branques", alça la seva còrpora imponent, seca i nua, en aque'l indret, prop de Berga, on tantes vegades la nostra joventut abrivada d'entusiasme ha aclamat la independència de la pàtria. La mort li ha pres la saba, la afana, la joia del fullam, però el roman immòbil en el seu lloc dreçant al cel els braços talment esperançat d'una vida nova, ubèrrima, esplendorosa... En vida fou el símbol de la nostra fe i segueix essent-ho en la seva mort gloriosa. Prop d'ell, però, dos plançons pugon plens d'afana i de força. És la joventut qui ve a rellevar-lo. "El Pi de les tres branques", com Catalunya, s'eternitzarà pels segles.

Fotogs. «Ressorgiment», per Barnils.

J o i e l n e n

Ai, dia clar, tot de sol i alegria!
Quina hora dolça i lluenta, que fa!
Jo, rera els vidres, eosia, eosia...
Ara, un plec duien, i esguardo què hi ha.

Llana, a colors, molta en surt, virolada;
bella i manyaga, que espera el ganxet.
Una riulla en la gorja gemada,
ja s'escapava, del cor del vailet.

—Quanta!—d'u ell. Jo li faig:—Que és
[bonica!

I encara riu mon amat infantó.
—Vols ajudar-me?—I de mica en mica
ja en cabdellàvem. I ens ve la cançó.

Mentre somriu la diada claríssima;
mentre el sol bat i tremola l'airet,
tot bolves d'or... la tonada dolçíssima
dels nostres cors s'enlairava a pleret.

*Si n'hi havia tres ninetes,
de la vila són, de la Vall d'Ordino...*

Ja s'aturaven les tendres manetes;
poe a poquet, la cantava el meu nino.

Ja un tremolor que de sobte em prenia,
puja a mos ulls, entre riure i plorar.
Ai, breu instant, que m'has dut alegria!
Com m'aixeeaves el cor, dia clar!

GRÀCIA B. DE LLORENS.

E l s l l i b r e s

“LOS CATALANES EN LA ARGENTINA”, per R. Monner-Sans. — Buenos Aires, 1927. Tom I.

Tres episodis de l'història argentina en els quals intervingueren compatrieis nostres, han servit al senyor R. Monner-Sans de tema per la seva obra i per a demostrar-nos la seva erudició i competència per aquesta mena de recerques.

Els fets que ens descriu: I) *La reconquista*, II) *La defensa*, III) *Asonada de 1809*, són indubtablement els començos de la revolta, l'estat d'agitació del poble argentí produït pel mal governament dels virreis espanyols, que havíen de determinar l'alegament del 25 de maig de 1810 i com a conseqüència la proclamació de la independència argentina.

Presca Buenos Aires pels anglesos comandats per Berresford, gairebé sense resistència car el virrei Sobremonte fugí covardament, refugiant-se a Córdoba, i abandonada la capital a la seva pròpia sort, són dos catalans, Felip de Sentenac i Grau Esteve i Llaç, els qui proposen un pla de reconquesta, i és el terç de minyons catalans qui avançant-se de dues hores a l'ordre del general Liniers, provoquen les tropes angleses i les venen. L'èxit inicial del *Terç de minyons catalans*, arborats de coratge els soldats de Liniers i Berresford ha de rendir-se.

A red del brau comportament dels voluntaris catalans, el Cabildo de Buenos Aires els donà autorització per a crear el *Terç de Voluntaris de Catalunya*, el qual, sota el comandament de Jaume Nadal i Guardia i d'Olaguer Reinald, prengué part en la defensa de la capital argentina, de nou assetjada per les forces angleses, i cooperaren al triomf. Altra vegada els catalans es cobriren de glòria per la seva temeritat i valentia. Joan Larrea i Domènec Matheu,

que tan bell paper desempeñaren més tard en les lluites per la independència i foren membres de la Primera Junta, ocupaven en el Terç els càrrecs de capità i tinent, respectivament.

I és en la jornada del primer de gener de 1809 que el *Terç de Voluntaris de Catalunya* desempeña un rol importantíssim, en oposar-se a les pretensions de Liniers, el qual és obligat a dimitir el càrrec de virrei.

Es clar que, fidel a les seves conviccions monàrquiques i espanyolistes, el senyor Monner-Sans no es cuida d'esbrinar allò que hi pugui haver de generós en les gestes dels que ell anomena nous almogàvers, car pel que es desprèn dels documents de l'època, l'actitud d'aquells catalans en posar-se al costat dels elements nadius no és precisament sempre per defensar l'hegemonia espanyola, ans el seu treball i llur esforç tendeix a infondre als indígenes el sentiment de llur llibertat i llur pròpia independència política. Vegi's sinó l'actitud posterior de Joan Larrea (Larrea (?)) i Domènec Matheu posant-se resoltament al servei de la independència argentina i lluitant amb l'arma al braç contra l'opressió espanyola.

Llastima gran que don Ricard no comparteixi els nostres entusiasmes i la nostra fe en els ideals alliberadors de Catalunya. Altra valor tindria, segurament, la seva interessant obra.

Esperem amb daler, però, el segon volum que ha de contenir la biografia dels catalans qui s'han distingit en tots els ordres de la vida argentina.

N.

ALMANACH OCCITAN, Tolosa, 1927.

Els germans del Llenguadoc, que han emprès l'obra de redressament de la llengua milenària, tots els anys ens fan arribar

ací, a nosaltres, tan allunyats del lloc on batega amb força el nou esperit l'Almanach Occitan, compendi formós de la vida espiritual de les terres que es desvetllen al recés del parlar vernacular.

En fullejar el fascicle, que és admirable en tots conceptes, un hom de seguida hi endevina l'esperit novell de què són posseïts aquells que van a l'encontre d'un gran ideal.

Demés d'això, que podríem dir-ne l'essència cabdal del Llenguadoc, nosaltres, des d'ací estant, i a través dels mars, sols podem fer una cosa: estrènyer la mà amb una encaixada ben forta. Ben forta, que potser així fóra l'única forma de retribuir com cal el gest amable dels germans occitans.

I que el vostre Almanach ens faci, anyalment, la visita de consuetud, que nosaltres sempre el rebrem amb veritable goig. El goig de les coses desitjades durant un any i que sabem que invariablement arribaran a la nostra faula de redacció per a donar tremp a les nostres esperances en l'esdevinidor de la nostra parla comuna.

Que no és altra cosa l'Almanach Occitan.
G.

GRANS DE SORRA, per Josep Alemany i Borràs. — Barcelona, 1926.

Es arribat a la nostra redacció aquest llibre, el qual porta un contingut d'emoció i d'encisos. La nota amorosa hi és cantada a bastament. L'encant dels paisatges hi és evocador, talment en la composició retolada “Pireneu”, i amb un plany sentit, en deplorar les fronteres que uns homes feren, esmenant l'obra de Déu, mes l'ànima no pogueren partir-la. La composició “Teules”, és d'un caient típic, molt reeixida. Així mateix, típica i d'un fornós lirisme, “Cançó de puntaire”. S'assenyalen per encertades, “La pols dels segles”, “Barcelona”, “Impressió pirenenca”, “Les aprenentes”.

El que és rar, és que encara tinguem poetes que no s'hagin adonat o no vulguin adonar-se que ja és impossible fer rimar “cor” amb “amor”, assonantar “ocells” i “estels”, per exemple, i que, fer-ho, indica, o descuit, o menyspreu de la perfecció a què haurien de voler atènyer els qui estimen la nostra gloriosa llengua catalana. És llastima que l'autor d'aquest llibre encara no se n'hagi volgut adonar. Passarien, potser, millor, certs arcaïsmes de lèxic més difícils, fins a cert punt, d'esmenar.

El títol, “Grans de sorra”, no li sembla escaient. Com si indiqués pesadesa, monotonia; quan el llibre és eurull de notes de vida i molt florejat de nits de lluna i gessamins, d'ocells, de besos, i d'esperances i optimismes, per mantenir-se gallardament en l'existència, que ja va al seu minvant, tota plena de bonesa i de consolacions.

B.

Cordialitat i comprensió?

El decret d'En Primo de Rivera incorporant l'idioma català a l'*Acadèmia de la Lengua Española*, ha estat rebut amb marcada hostilitat a Catalunya. Aquesta vegada, com tantes d'altres, ha coincidit tothom en el refús categòric de la *gràcia* i l'*honor* conferides al parlar vernacular. No esperàvem altra cosa dels nostres intel·lectuals, donada l'actual situació de Catalunya i la burla sagnant que l'esmentat decret significa per la dignitat i l'esperit del poble català.

“La Veu de Catalunya” i “La Publicitat”, els dos gran rotatius de la capital, han expressat (fins on és possible de fer-ho salvant la censura) en termes franques i fermes, la disconformitat dels nuclis intel·lectuals de Barcelona a l'entrada del català a l'*Acadèmia Española*. Els diaris i revistes comarcals han exposat, ensems, llurs punts de vista totalment refractaris a la innovació d'En Primo. Cap veu no ha desentonat en el cor unànim de l'esperit autòcton. Ningú no es sent atret pel cant de la sirena enganyadora. El joc de l'enemic declarat de Catalunya ha estat albirat de seguida. La pàtria dels catalans repudia el gest del dictador i el contacte amb les mòmies d'aquell cenacle que *limpia, fija i da esplendor*.

Els noms altament representatius del venerable doctor Rubió i Lluch i de Pompeu Fabra, el seny ordenador de l'idioma nostrat, foren assenyalats per a ocupar els cadirs catalans de l'Acadèmia. La dignitat d'ells, la dignitat de la pàtria, la dignitat de tots els catalans es sentí ferida d'aquest escarni. El refús no es feu esperar gens. Veieu-lo, prou eloqüent i digne, prou fort i rotund en aquests mots inscrits sota l'epígraf *La dignitat de tots* en el diari “La Publicitat”:

“La *Gaceta Literaria* representa de banda d'un sector de la intel·lectualitat madrilenya el desig d'establir un contacte de comprensiva i respectuosa cordialitat, encara inèdit.

Una valor semblant té l'actitud de molts acadèmics de la llengua espanyola de mantenir per als cadirs, que hom hi ha gosat novellament crear, els noms representatius de Pompeu Fabra i Rubió i Lluch. Cal agrair doblement el gest, car en voler retre aquest homenatge a la nostra espiritualitat en la persona dels dos il·lustres membres de l'Institut d'Estudis Catalans, els acadèmics han hagut de superar un primer i justefadíssim moviment d'inhibició. Res com la inhibició no s'adin en aquest cas precís amb l'esquerpa independència i amb la probitat científica d'una acadèmia.

D'altra banda, tots els nostres que tenen sentiments semblants, reduïbles a un sol mot: dignitat — i només ells són els que representen l'esperit col·lectiu — hauran

d'encastellar-se també en una actitud igualment inhibidora.

Agraint als acadèmics amics el sacrifici que estan disposats a fer, hem de pregar-los, dones, que se n'estiguin. No temessin pas que això els fos retret com un menyspreu del que tenim més car. No. Hom hi veurà l'actitud de màxim respecte. Tota altra cosa fóra pels qui afavorissin d'altres noms, que només la vanitat o la descreïó recomanen.

La inhibició, però, dels acadèmics nostres, tots l'aplaudirem. No pot haver-hi divergència entre ells qui obren sota un imperatiu comú de dignitat.”

Ara bé, després d'aquesta declaració terminant, després de l'actitud d'identica posició intransigent que ha adoptat “La Veu de Catalunya”, el dilema és ben clar: Qui

Les traïcions a Catalunya

Tots els pobles que breguen per la llur independència, conscientment capacitats per a regir-se per sí sols, estan exposats tothora a ésser traïts per animetes roïnes, unes per incapacitat de fer altra cosa, altres per instints perversos, que de tot hi ha en el món.

Catalunya, l'esperit d'independència de la qual ha estat mal comprès i el sentiment de separació del jou amb què la castiguen és latent, Catalunya, diem, ha sofert i segueix suportant les molèsties que solen donar els traïdors, els fellons, els tarats moralment, físicament i intel·lectualment, que per tot hi ha. Però deixant a part allò que té de vulgar i corrent la traïció, i allò secundari i mesquí que hom troba en els fills que li neguen valors i qualitats, excel·lències aquestes que tot ésser imparcial, propi o estrany, li troba; deixant a part, diem, aquells seus fills que àdhuc es donen vergonya d'emprar llur pròpia parla, que no volen solidaritzar-se en res que tingui aire català; deixant a part, repetim, aquests elements que no poden capir els ideals de vida i de llibertat en tota sa bellesa, cal fixar-nos en dos fets simptomàtics que han traspassat fites internacionals i han algapremat consciències llibèrrimes d'arreu el món. Són el referent a l'atemptat de Garraf i el d'intent d'invasió de Catalunya per gent armada.

Tant l'un intent com l'altre ha estat la traïció i la fellonia allò que els féu fracassar.

No pretenem ací escatir si el de Garraf era una arma prou noble per a combatre la tirania, car tothom sap que la guerra — i no s'oblidi que el govern d'En Primo té declarada obertament la guerra a Catalunya, amb les seves vexacions, tortures i malvestats de tota mena — no té entranyes i cada combatent es defensa de la manera que els seus mitjans li permeten; tampoc

accepti els cadirs de l'*Acadèmia Española* resta al marge de l'esperit i la dignitat de Catalunya i, com a conseqüència lògica, no representa res ni a ningú. És un desertor i un bútxara. Venir-nos ara amb els tòpics de cordialitat i mútua comprensió quan tota l'organització cultural de Catalunya ha estat aterrada, desfeta bàrbarament, pels mateixos que ara simulen encoratjar-la; pretendre fer entrar a l'*Acadèmia de la Lengua Española* l'il·lustre doctor Antoni Rubió i Lluch, president de l'Institut d'Estudis Catalans, i a Pompeu Fabra, president de la Secció Filològica de l'Institut (veritable Acadèmia de la Llengua Catalana) interdites les dues institucions cabdals del nostre esperit per la dictadura i l'odi espanyols, és simplement una indignitat que ningú no pot tolerar, una agravi a la nostra cultura i allò que paguem tenir de més sagrat.

H. NADAL I MALLOL.

volem endinsar-nos en l'afer de la frontera francesa, sense deixar de reconèixer, però, que era una cosa altament noble, digna d'homes de cor, empresa quixotesca que el mateix podia recèixer com fracassar. Allò que pretenem ara és remarcar la característica de les dues traïcions, per tal d'escarmentar i alligonar-nos davant la possibilitat de noves fellonies semblants.

El fet de Garraf, com és notori, fou descobert abans del fatal designi, degut a una delació vil, a una covardia d'un dels mateixos compromesos, el qual, per por del resultat o tal vegada per a guanyar-se una recompensa, ho assabentà a la policia. Això ens demostra el perillós que és la intervenció de molta gent en aquesta mena d'afers i el no sotmetre els més addictes a una rigorosa fiscalització de llurs sentiments i estat d'esperit.

L'afer de Perpinyà que el cabdill Macià anava a dur a terme amb l'ajut d'un estol d'homes decidits, fou també descobert per una traïció, no per covardia aquesta vegada, sinó per fellonia, per fellonia d'un amoral, d'un cas patològic.

Això és el que ha passat. Tal vegada el fracàs d'un i altre fet representin alguns quants anys més d'opressió per Catalunya, però almenys ens han donat uns exemples no gens despreciables i no tindrien excusa ni perdó ja si en el successiu els organitzadors de qualsevol altra empresa contra la tirania de la nostra terra no sabessin, primer de tot, triar els elements de confiança que cal, sempre tenint en compte que com menys siguin els assabentats, millor recèixerà el fet, sigui quina sigui la seva importància.

Alligonem-nos tots i via avant!

ALBAN ROSELL.

Montevideo.

Notes folklòriques

Rondalla

La guineu i el llop vivien en una muntanya. Ella a dalt, i ell a baix.

Una vegada la guineu baixava, que se n'anava a robar una gallina d'una casa de per aquells volts. El llop la veu, i li diu:

—Escolta, guineu cap a on vas?

—Cap a robar una gallina d'aquella casa.

—M'hi deixes venir?

—Prou: però només has d'agafar una gallina i marxar!

—Bé; ja ho faré així! ja ho faré així!

— anava dient el llop.

I se'n van. Arriben a la casa; es fiquen al galliner per un forat; la guineu agafa una gallina i marxa. Però el babau del llop, al trobar-se entre tant bé-de-Déu, no es va recordar de cap advertència, i aquesta vull, aquesta no vull..., es va fer un tip de menjar gallines! Quan en va tenir prou, va voler anar-se'n, però, què és cas! Amb el tip la panxa li havia ereseut, i no va poder passar pel forat de la paret, que en entrar ja era prou just. I com que no hi havia més remei, es va amagar darrera de la porta.

Quan tot just començava a clarejar, que el galliner encara era fosc, la minyona hi va entrar per donar menjar a l'aviram. El llop se la guaitava... Quan ella s'adona d'aquells ulls, que semblaven llums, tanca més que de pressa, i se'n va a dalt, on hi havia els homes, i diu:

—Ja podeu córrer, que he vist unes coses com uns llums, que espantaven. — Els homes varen córrer, i es troben que és un llop. Varen clavar-li una mà de garrotades que el varen deixar per mort.

Era un dia que plovia. I per això, en comptes d'enterrar-lo, el varen deixar allà fora, sota una regatera. I es va escaure que l'aigua que li caïa al damunt el va refer; i així, al cap de moltes hores, va poder marxar, però amb una pota trencada.

Un altre dia la guineu se n'anava per una de les seves, i el llop la veu.

—On vas, guineu?

—A una casa que sé que hi ha un rebost ple de botifarres.

—M'hi vols? — diu el llop.

—No: massa sempre em fas quedar malament.

—Deixa-m'hi venir! Ja tindrè compte!

—Bé — dia la guineu, — vina. Però si no ets més espavilat, no et voldré més.

I se'n van. Quan són a la casa es fiquen al rebost, i la guineu agafa tres o quatre botifarres i marxa per un forat que hi havia. El llop, davant de tant bona menja, ja no es va recordar de res, només que d'atipar-se. I quan va voler fugir ja no va passar pel forat, de tan tip.

L'endemà la mestressa va al rebost. I quan veu aquella bèstia, se'n va anar més de pressa!

—Correu, correu! — deia als homes. — Correu! que he vist un llop.

Els homes s'hi varen rabejar, garrotejant-lo a més no poder. Aleshores sí que el varen deixar ben mort.

Mentrestant, la guilla, ben tranquil·la, es menjava les botifarres al seu cau.

I una vegada era un fus.

Acabat. Amén, Jesús.

Ens la va contar, en 1902, Na Maria Camps, minyona de servei, de 18 anys, filla de Barcelona.

Endevinalles

Verda com la prada;
blanca com la neu;
dolça com la mel,
i amarga com fel.

—La nou tendra.

Neix a bosc,
ereix a bosc
i canta a la vora de l'aigua.

—El picador.

Quan va a casa guaita a bosc;
quan va a bosc guaita a casa.

—La destrall.

Cavaller passa la porta
amb una rosa que porta.

No és rosa ni és ram,
no ho endevinaràs d'un any.

—El gall amb la cresta.

Llarg com un paller,
no s'hi sosté un diner.

—El fum.

Hi ha una vella al pla de Turaiés
que esten unes estovalles:
i ho cobreix tot, sinó l'aigua.

—La neu.

El camp llaurat, llaurat;
cap punta de rella no li ha tocat.

—El teulat.

Sant Patantim està assentat
amb mil homes al costat;
tots van vestits de vermell,
foris ell que és el més vell.

—El cirerer.

Recollides de Pere Homs, pages, de 50 anys, fill de Olot; l'any 1907.

SARA LLORENS DE SERRA.

LA PRESÓ DE LLEIDA

Moderat

A la ciutat de Lleida n'hi ha un na-pre-so De pres-os mai n'hi man-quen pe-ta-ta bo-ni-ca- prou n'hi por-ta el Ba-ró- li- re-ta li-ro'

A la ciutat de Lleida
n'hi ha una presó;
de presos mai n'hi manquen,
petita, bonica,
prou n'hi porta el Baró,
lireta liró...

Hi ha trenta tres presos,
canten una cançó,
l'ha tret a la dietada,
petita, bonica,
el més jove de tots,
lireta liró...

La nina se'ls escolta
de dalt del mirador,
a cada posadeta,
petita, bonica,
ne devalla un graó,
lireta liró...

Els presos se n'adonen
i paren la cançó.
—Canteu, canteu, bons presos,
petita, bonica,
canteu-ne la cançó,
lireta liró...

—Com cantarem, senyora,
si estem en greu presó?
—Que us falta menjà o beure,
petita, bonica,
o us quiten la racció?
lireta liró...

—No ens falta menjà i beure
ni ens quiten la racció;
el que ens falta senyora,
petita, bonica,
les claus de la presó,
lireta liró...

Del viure lleuger

La cosa està en ésser oportú. L'home mancat d'aquesta qualitat, que és, potser, una prova acabada del que és capaç de portar a cap l'individu, bé podria dir-se que és un orfe que fa el seu pas per la vida sense una guspira del que podríem anomenar l'essència de la civilització. Per això, molt sovint, allí on un hom menys s'ho afigura, sorgeix com una fantasma tenebrosa, la prova palesa de tot rudiment oportunista. I en ocórrer això, que és, per altra part, tan humà com la mateixa vida, a l'entorn d'aquest fet de seguida hi ha el seguit de deduccions, justes o injustes, que provoquen l'aparició sobtada del torb inesperat. Perquè tanmateix són pocs els homes que, en un moment o altre del quotidià viure, no han tastat l'amargor del fel dintre del cor. Que és tant com dir que no hi ha ningú que sigui capaç d'alliberar-se'n d'una fàisó estricta. Perquè les qualitats que més espiritualitzen l'home són massa subtils i impalpables per arribar a desentranyar-ne la forma i el fons que causa la deu de satisfaccions que aconduïxen pel camí de la perfecció. Una cosa encara més difícil d'assolir. No cerquem res més inassequible que la perfecció. Hi ha home, però, que és un esclau d'aquest postulat; i per més consells que se li donin en sentit contrari, entestat com està, ningú no el farà mudar de parer. Reconixerem, doncs, que el dit individu si no és als límits se'n falta ben poc. En aquest cas, l'únic que és lleít fer es troba a la mà dels homes que es creïen estar en possessió del secret de l'oportunitat. I és: dir-li que les cabòries més o menys il·lusòries no aconduïxen enlloc. Així que l'home rebrà aquesta veritat, que sona com un axioma, ben segur que restarà amb els ulls fora de les òrbites. No hi fa res. Cal anar al dret per a no causar majors danys, que foren molt més sensibles si l'home persistís en la dèria torta. Per això, d'ençà que el món és món, s'ha pogut mantenir en equilibri i fer el seu curs sense que hagi frontolat el fonament bàsic de tota l'estructura social, malgrat les guerres i revolucions que en el món han estat i seran. Si no fos així, si no hi hagués els homes àrbitres, els homes de seny centrat, quines horroroses èpoques no s'haurien hagut de viure... Però l'ull dels homes que naden tots els dies en l'oportunitat, no dorm; són tan avesats a guardar també la roba, que no deixen passar un moment de feblesa. I com aquesta qualitat, a ells, els costa ben poca cosa, perquè no en tenen ni la necessiten, en ésser davant d'una contingència qualsevol resolen el problema de la manera més senzilla. És que ells no tenen la dèria de l'home inoportú, i per això tot els sembla plàcid i ben fet i no perden la línia per més frontolls que doni la seva humanitat. Altrament, si no fos que són guarits de tot l'averany malastruc que

ervolta la còrpora dels éssers que al món vivim, ells que, en bona llei, són els mestres indiscreets del bé i del mal, aleshores perdrien llurs atributs; fóra tant com privar-los d'allò que més cobegen. Per aquesta causa passaran, si fos necessari, per damunt de brases enceses. No faria res que les plantes dels peus se'ls omplissin de pústules; l'essencial seria no claudicar als ulls dels demés homes, que això, a fi de comptes, no fóra altra cosa que la demostració palesa que tot llur entusiasme no era res més que una bombolla de sabó llançada al vent. I les conseqüències que d'això se'n derivarien, tard o d'hora, serien perniciosos. Fóra

tant com la desarticulació sobtada de l'ordre de coses estatut, una veritable catàstrofe que faria tremolar l'Univers en pes. Però això no succeirà, no; ells se'n guardaran molt i prou. Saben massa que es tirarien terra als ulls i no són amics de donar treball als ocuïstes, que, si fa no fa, són també de llur condició. I dit tot el que precedeix, que per a molts sesà no gaire entenedor, per acabar, sols ens agradaria que aquells qui són mancats del do de l'oportunitat en fossi ben joiosos d'aquest defecte perquè, en la vida, si no hi hagués aquesta mena d'imprevisió, que ve a ésser una mica d'inspiració divina, l'home trobaria que l'oportunitat no serveix sinó per ofegar l'esperit.

TRINITARI MESTRE.

Els catalans de Tucuman

Amb un parlament de sana doctrina nacionalista, ben documentat, brillant i ferm, fet pel senyor Josep Estradé, va iniciar-se la festa inaugural del Casal Català de Tucuman.

Aquest discurs i d'altres números van fer-se en castellà, la qual cosa no s'adiu gens amb el nom que porta l'entitat, encara que ho motivés la circumstància d'ésser en majoria els socis no catalans. Manta vegada havem donat les raons per les quals creiem que una entitat que es digui i vulgui ésser catalana ha d'emprar sempre el català en tots els actes interns. I és més de doldre en una entitat com el Casal de Tucuman que hi ha elements convençuts i ben orientats, patriòticament, que són precisament els dirigents de la casa. La condescen-

gència i els afalags als socis no catalans han de tenir un límit, car d'altra manera fóra millor que la paraula *català* fos substituïda per altra més en consonància amb l'esperit de l'entitat. I si l'esperit del Casal Català de Tucuman és de fer catalanitat i posar ben alt el nom de Catalunya, com digué el senyor Estradé, havem de començar per donar al nostre idioma l'honor que li pertoca per dret propi en tota mena d'institucions catalanes, ço és: l'oficialitat i la preferència en tot i els actes.

I feta aqueixa petita digressió, passem a ressenyar la festa.

Ultra un diàleg pels noms Marginet i Soler, cançons per les senyoretes Barcenillas i Comas i el senyor Salas, el tenor Josep Plans va cantar una sèrie de cançonetes del

Conjunt de cantaires que constitueixen el novell Orfeó Català de Tucumán que dirigeix el mestre Ricard Artigas.

nostre folklore que delectaren el públic. Cal remarcar el bell gest del senyor Plans en no voler accedir a cantar en cap altre idioma que el propi, malgrat tenir un repertori variadíssim.

Però el número interessantíssim que omplí el programa fou la presentació de l'Orfeó Català, fundat i dirigit pel mestre Ricard Artigas, patriota de cor i d'ànima. Les obres executades foren: *Cançó del taper* (sardana), Casademunt; *La faviçola*, Borràs de Palau; *La Primavera*, Quintana, i *El Rossinyol*, cançó popular.

L'esforç del mestre Artigas i dels seus voluntariosos cantaires fou premiat amb grans aplaudiments. Fora programa l'Orfeó va cantar *Els segadors*, essent ovacionats i escoltats a peu dret per tota la concurrència.

Per tal de celebrar l'èxit aconseguit per l'Orfeó i premiar la tasca abnegada i desinteressada del seu director, el Casal va oferir al mestre Artigas un àpat d'homenatge, vuit dies després, en el seu local social. Una setantena de socis hi prengueren part.

Per absència del president, oferí la demostració el secretari de l'entitat amb paraules laudatòries per al mestre Artigas i el seu Orfeó. Parlaren, demés, els senyors Estradé i Girau.

N o t í c i e s

ELS CATALANS DE CORDOBA

En l'article del nostre company P. de Reig, inserit en el número proppassat sota el títol *Desviacions lamentables*, hi ha una al·lusió injustificada que ens cal rectificar noblement. Hom venia a dir que el Club Català de Córdoba, amb l'excusa de donar representacions de teatre argentí, tractava de posar en escena obres espanyoles, i això ho deia creient que l'obra representada en la festa que va motivar el comentari era d'autor espanyol. Avui, degudament informats, ens plau de dir que l'obra esmentada era "Ha pasado una mujer", de l'autor argentí Pedro B. Aquino.

Així mateix ens és agraït de constatar l'errònia informació de "Los Principios", que va servir de base al company P. de Reig pel seu article, car segons aquell diari, el president de la Comissió de Festes del Club Català havia manifestat que solament s'usaria el nostre idioma en festes commemoratives d'efemèrides catalanes, i havem vist (amb satisfacció, val a dir) que el programa de les festes extraordinàries de Nadal, Cap d'Any i Reis ha estat redactat en la nostra parla.

Després de tot, ja ens semblava que l'autor de l'interviu tenia especial interès en remarcar la descatalanització del Club Català de Córdoba.

Durant els discursos arribaren a l'estatge els nens, nenes i senyorettes orfeonistes amb un bonic ramell de flors enllaçat amb els colors nacionals de Catalunya i el lliuraren al seu mestre. Aquest l'acollí verament emocionat per la inesperada mostra d'afecte i be-a-la llagada. Molts ulls s'enaiguaren. La nena Aragonès llegí de seguida un sentit parlament d'ofrena.

En alçar-se el mestre Artigas per a regraduar la demostració, esclatà un fort i unànime aplaudiment. En català i en to d'estricta catalanitat, el mestre recordà la seva actuació, com a deixeble i com a mestre, després, en orfeons i cors de la nostra terra i encoratjà a tots per fer obra verament patriòtica i amar sempre endavant en els nostres ideals alliberadors. Va acabar pregant als concurrents que cantessin amb ell *Els segadors*. Tothom corejà el nostre himne i en acabar s'oïren entusiasmats visques a Catalunya, al Casal i als màrtirs de la causa catalana empresonats i exiliats.

Com a record de l'acte fou lliurada al mestre Artigas una medalla.

RESSORGIMENT, que sap com són d'arrelades les conviccions ideològiques del senyor Artigas, s'adhereix a l'homenatge i li diu: Avant, company, per la cultura i la llibertat de la nostra pàtria!

UN BOICOT

L'industrial català d'Añatuya (Santiago del Estero), senyor Pérez, va rebre d'ens enra la visita d'un senyor espanyol qui projecta constituir una societat ídem de socorsos mutus, i li demanà l'adhesió.

Sembla que la resposta del nostre començat fou negativa i basada en raons de patriotisme català, car el visitant, davant l'actitud del senyor Pérez, li comunicà que els espanyols farien el boicot als seus productes "por no querer ser español", a la qual cosa respongué el català: — "Hom bre, que me hagan el boicot porque no quiero ser español, está mal. Ahora, si me hacen el boicot porque no soy español, ya es otra cosa, pero ¿qué culpa tengo yo de no haber nacido en España?"

EN MACIÀ A L'ARGENTINA

Es gairebé cosa resolta el viatge del gran patrie Francese Macià a l'Argentina. Hom sap que diverses institucions d'arreu l'Amèrica l'han invitat a efectuar una gira de propaganda per aquestes terres lliures i que al cap d'"Estat Català" hi acedeix. El Comitè "Llibertat", en nom i representació de totes les organitzacions separatistes d'aquesta república, li ha tramès missatges telegràfics i epistolars en aquest sentit. Manca, per consegüent, la resolució final

del cabdill per què el projectat viatge s'efectuï de seguida.

Acompanyarà En Macià el seu secretari Ventura Gassol, un dels homes més significats entre la joventut batalladora de Catalunya, poeta dels millors i orador afamat.

La gira comprendrà Argentina, Uruguai, Xile, probablement Paraguai, Cuba i Estats Units de Nord-Amèrica.

JOSEP PIN I SOLER

L'any 1926 fou funest per Catalunya i els seus homes. Ultra les figures cabdals com Gaudí i Turró moriren molts altres catalans assenyallats.

Enguany s'inicia amb desgràcia, també. Les lletres catalanes han sofert una pèrdua sensible amb la mort de Josep Pin i Soler, il·lustre novel·lista, comediògraf i humanista.

Poc abans de morir, a l's 85 anys, obtenia encara un èxit teatral amb l'estrena de la seva obra "Afinitats", posada a escena per la companyia d'Enric Borràs al teatre Novetats de Barcelona.

Són obres seves les novel·les, que constitueixen una trilogia: "La família dels Garrigues", "Jaume" i "Niobe"; les obres teatrals "La vidueta", "Ariana abandonada", i "La Baronesa", entre d'altres.

Va publicar amb el nom de "Biblioteca d'Humanistes" obres d'Erasme, Lluís Vives, Maquiavel, etc.

Fou un dels intel·lectuals més eminents de Catalunya.

TEATRE CATALÀ

El dissabte dia 5 del corrent la Secció d'Art Escènic del Casal Català, va donar-nos la representació de l'obreta en dos actes de Pere Cavallé retolada "Els germans Ferrerons", la interpretació de la qual va anar força ajustada. Remarcable el treball de la senyora Sabatés, la qual, però, posà en perill una escena, degut a la passió de riure que li esdevingué. En Tomàs féu un "Marian dels Dolors" força acceptable. Correctes l'Agustí, En Casades i l'Oró. Aquest darrer potser estava en un to de veu massa alt.

Per al propinent mes aquesta Secció prepara la segona sessió de Teatre Íntim, en la qual s'estrenarà una obreta de Joaquim Algueró, amic dilectíssim qui conviu entre nosaltres.

Per més endavant hom prepara l'estrena a Buenos Aires de la darrera obra de l'insigne dramaturg català Ignasi Iglesias, "La llar apagada", el més gran èxit actual de Barcelona, li ha valgut al seu autor un grandióssim homenatge popular suau celebrat a la capital de Catalunya.

NOVES JUNTES

Per voluntat de l'Assemblea darrerament

celebrada, el Casal Català de Montevideo ha quedat constituït així:

Ramon Panedas, president; Miquel Pous-Barbarà, vice president; L. Castelló, secretari; F. Prat, vice-secretari; Enrie Gispert, tresorer; J. Aguiló-Solana, comptable; Jaume Flo, bibliotecari; Alban Rosell, B. A. Bonet, A. Homs i J. Garrigós, vocals.

La Comissió Delegada de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana a Rosario ha renovat també les seves autoritats en la següent forma:

Carles Rodó, president; Jaume Cort, secretari; Marius Gallart, tresorer; Lluís Giró, Antoni Isach, J. Olivella i J. Torruella, vocals.

VIDA LLEIDATANA

En finir el seu primer any de vida aquesta revista ha publicat, també, un número extraordinari digne de Hoanga, amb col·laboracions de Carles Cardó, Morera-Galícia, Ignasi Iglesias, Valls-Taberner, Bertran-Pijoan, Joan Saes, i d'altres. És un bell i

ben recíbit esforç. Un gros número de gravats nítids i d'interès remarcable valoren l'edició. Un detall de mal gust, però: L' anunci de la darrera pàgina imprès en colors que formen la bandera espanyola. Confessem que ens ha avergonyit. Quina llàstima! És l'únic anunci en idioma estrany, també.

Periòdics i Revistes

PLA I MUNTANYA

El número 41, extraordinari, d'aquest periòdic de Balaguer, és molt posat a to amb les coses locals i amb l'esperit pairal de Catalunya. Conté notes d'actualitat, literatura, rescensions històriques i artístiques i bell número de gravats. *Pla i Muntanya* és un bon model de periòdic comarcal.

LLEIDA

Aquesta publicació ha trobat la drecera, bandejant el bilingüisme que tan fora de to i de lloc emprava. D'engà del canvi *Lleida* ha guanyat un cent per cent. Millor col·laboració, millor ortografia i millor aspecte tipogràfic. Benvinguda al reer pairal!

REFRESC GRANULAT EFERVESCENT

"FLOR DE ROMERO"

(Igual al Sidral de la nostra terra)

Es el refresc més sa i digestiu

Enviant \$1.50 rebreu a correu seguit un pot d'un quilogram de tant recomanable refresc.

Josep Ramoneda

Abellers:
COLONA ALVEAR
Mendoza (F.C.P.)

Medrano 461
Buenos Aires
U. T. 0729, Almagro

FARMACIA CATALANA

DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS

S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA

Unió Telef. 3305, (Rivadavia)

BUENOS ARES

TALLER DE JOIERIA

GRAN ASSORTIT
D'ALHAGES
DE TOTES CLASSES
A PRÉUS D'OCASIÓ.

ASSORTIT COMPLET DE
COLLARETS,
SAUTOIRS,
AGULLES,
ANELLS ETC.

ACORDEM CRÈDITS

REFORMEM ALHAGES

ESPECIALITAT
EN TREBALLS FINS

ROIG

LIBERTAD 145 - 2^{on} pis
U. T. 38 Mayo, 7100

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central

B^{mé} Mitre 2248

Unió Telefónica 8809, Mitre
Coop. Telefónica 2919, Central

TOTS ELS DIES: Biscuits de la Reina, Palos de Jacob, de Nata i de Crema. - Panellets, Braços de Gitano, Coques de Llardons i de Pinyons i Ensaimades, Coques d'Arenys, etc.

VI D'ALELLA

Neules

Champany
Codorniu

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

TINTORERIA "MARIN"

De JOAN PELLICER, Tintorer colorista

Casa especial per a tenyir i netejar tota classe de roba. Procediments moderns. Netegem en sec sense que tornin a sortir les taques. Serveis en 24 hores. Planxem robes al moment. Tenyim de negre a qualsevol color.

BUENOS AIRES

Casa Central: VIAMONTE 1380, U. T. 37, Rivadavia 3756
Sucursal i Fàbrica; BAIGORRI 191, U. T: Buen Orden 1668

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

Catalans!

Ja teniu el
BLOC MANELIC
d'enguany?

Demaneu-lo, abans no
s'acabin, a Estados Unidos,
1532, o a l'Administració
de RESSORGIMENT.

*A benefici de l'Associació
Protectora de l'Ensenyança
Catalana.*

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cellent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre "La Esmeralda."

"Bodegas RESPLANDOR"

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

COMPATRICIS:

*Si voleu beure bon vi exigiu al
vostre proveïdor que us serveixi
el de marca RESPLANDOR.*

Unics representants a Buenos Aires:

... **ROVIRALTA i Cia.** ...
1247, Campichuelo, 1249 Un. Telef. 1446, Chacrita